

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Γ' ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΠΟ ΤΟΝ 20ό ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Οι ευρωπαϊκές πόλεις αναπνέουν ξανά]

Διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο του Γιάννη Ελαφρού «Οι σύγχρονες πόλεις εξοικονομούν πόρους», δημοσιευμένου στις 09.01.2016 στην εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» (ανάκτηση: 09.07.2022):
<https://www.kathimerini.gr/life/environment/845061>.

Στις πόλεις κατοικεί το 72,4% των κατοίκων των 28 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρα οι επιπτώσεις της κοινωνικής ζωής στο περιβάλλον σχετίζονται άμεσα με τον τρόπο λειτουργίας των πολεοδομικών συγκροτημάτων. Να δούμε τις πόλεις ως ζωντανούς οργανισμούς που μεταβολίζουν υλικά και πόρους, μας καλεί ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), ο οποίος σε έκθεσή του συγκεντρώνει ιδέες και καλές πρακτικές για βιώσιμη ανάπτυξη των ευρωπαϊκών πόλεων. Οι πόλεις χρειάζονται εισερχόμενες ροές από ενέργεια, καύσιμα, μέταλλα, ξυλεία, νερό, τρόφιμα, υλικά οικοδομών και υποδομών, αλλά και χώρο. Μετά τον μετασχηματισμό και τη χρήση τους, παράγονται εκροές με τη μορφή των αέριων εκπομπών, υγρών λυμάτων και στερεών αποβλήτων, με αξιοσημείωτες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αυτές οι συνέπειες μπορούν να μειωθούν αξιοσημείωτα μέσω καλύτερου σχεδιασμού, οργάνωσης και διαχείρισης από τις δημόσιες αρχές, αλλά και με την αναβάθμιση του ενδιαφέροντος του κοινού.

Ο συνολικός στόχος που τίθεται δεν αφορά μόνο τη μείωση των πόρων που καταναλώνονται, αλλά το πέρασμα των πόλεων από το σημερινό γραμμικό σύστημα (που η μία ενέργεια ακολουθεί την άλλη, με τελικό αποτέλεσμα την παραγωγή αποβλήτων) σε ένα κυκλικό-ολιστικό σύστημα, που βασίζεται στην ανακύκλωση των υλικών, στη συγκομιδή νερού, στην παραγωγή ενέργειας (π.χ. με φωτοβολταϊκά στις στέγες) και τροφής (αστικοί λαχανόκηποι). Μάλιστα, η πυκνότητα πληθυσμού που υπάρχει στις πόλεις μπορεί να κάνει τις παρεμβάσεις (για καινοτομίες, για συλλογικές δράσεις), πιο αποδοτικές.

Ιδιαίτερη σημασία δίνουν οι ερευνητές του ΕΟΠ στην ανάγκη να υπάρχει σωστή εκτίμηση των πραγματικών κοινωνικών αναγκών. Μάλιστα, καθώς οι πόλεις δεν έχουν απεριόριστο χώρο, προτείνεται η ανακύκλωση ακόμα και στη γη, για παράδειγμα με επαναχρησιμοποίηση χώρων και περιοχών. Όταν υπάρχουν εγκαταστάσεις που δεν χρησιμοποιούνται, είναι προτιμότεα η ανάπτυξη εκεί καινούργιων χρήσεων αντί για επέκταση σε άλλους χώρους.

Οι πόλεις είναι σημεία μεγάλης κατανάλωσης ενέργειας. Γι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία η αναφορά του ΕΟΠ ότι το 2009 στην Ε.Ε. των 27 μόνο το 71,6% της ενέργειας που καταναλωνόταν έφτανε στους τελικούς χρήστες: 22% χανόταν στη μεταφορά, 5% στον κλάδο της ενέργειας και 1,4% στη διανομή. Οι απώλειες ενέργειας θα μειώνονταν εάν ενισχυόταν η επιτόπια παραγωγή ενέργειας, με αξιοποίηση της ηλιακής και αιολικής ενέργειας. Επιπροσθέτως, σε αυτά υπάρχουν και άλλες απώλειες ενέργειας, όπως της θερμότητας που παράγουν οι θερμοηλεκτρικοί σταθμοί και σε πολλές περιπτώσεις δεν αξιοποιείται. Στην ίδια κατηγορία κατατάσσεται και η ενέργεια που δεν παράγεται από τα απορρίμματα (και δεν αναφερόμαστε εδώ στην προβληματική καύση).

Όσον αφορά τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, η έκθεση υπενθυμίζει την ιεράρχηση μέτρων που πρέπει να ληφθούν: πρόληψη έτσι ώστε να δημιουργηθούν όσο το δυνατόν λιγότερα σκουπίδια, επανάχρηση, ανακύκλωση, άλλη ανάκτηση και τελικά απόθεση ή ταφή. Σε κάποιες πόλεις δοκιμάζεται η λογική zero waste city, δηλαδή πόλη των μηδενικών αποβλήτων, που όμως θέλει συνολική αλλαγή του μοντέλου οργάνωσης, αλλά και της νοοτροπίας των πολιτών. Πάντως, με κινητοποίηση της κοινωνίας και των φορέων της μπορεί να επιτευχθεί εκπληκτικά υψηλή ανακύκλωση: στο Βερολίνο, ο δημόσιος φορέας BSR έχει ξεκινήσει από το 2010 μια μεγάλη εκστρατεία για να γίνουν συμμετέχοντες οι κάτοικοι και η μείωση των σκουπιδιών να γίνει μόδα στην πόλη. Κινητοποίησε ιδρύματα, κοινωνικές οργανώσεις, ιδιώτες κ.λπ. Αποτέλεσμα; Το ποσοστό της ανακύκλωσης οικιακών απορριμμάτων έφτασε στο εξωπραγματικό 87%!

A3. (μονάδες 25)

Το κείμενο προβάλλει τη σημασία της ανακύκλωσης για τη μείωση των απορριμμάτων και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Σε επιστολή σου (200-250 λέξεων) προς τις δημοτικές αρχές του τόπου σου τονίζεις την ανάγκη που υπάρχει στην περιοχή σας για εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανακύκλωσης, επισημαίνοντας τα οφέλη από μία τέτοιου είδους πρωτοβουλία και προτείνοντας τρόπους με τους οποίους θα γίνει πιο αποτελεσματική.

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912 – 1991)

[Μην αγγίζετε!]

Αποσπάσματα από το ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου «ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ» (ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, α' τόμος, εκδ. Τρία Φύλλα, Αθήνα, 1999).

Μη μου σκοτώσετε το νερό.
Μη μου σκοτώσετε τα δέντρα.
Μη μου ξεσκίστε αυτές τις θείες σελίδες που τις γράψανε
τ' ασύλληπτο φως κι ο ασύλληπτος χρόνος
κι όπου σταθώ με περιβάλλουν.
Μη μου σκοτώσετε της γης το ποίημα!...
...Επιστρατέψετε την αιωνιότητα,
ανάβοντας το άστρο: «Αγάπη».
Επιστρατέψετε την αιωνιότητα, ανάβοντας
ψηλότερα απ' όλα, πάνω απ' το έτοιμο
βάραθρο, το άστρο: «Ανθρώπινο μέτωπο!»...
...Σας παρακαλούμε:
Αφήστε μας τα πράγματα. Μη μας τα καίτε.
Αφήστε τα έντομα να βρίσκουνε τ' άνθη τους.
[...]
Αφήστε αυτόν τον όμορφο κόσμο να διαιωνίζεται
ανακυκλώνοντας το αύριο μες στις πηγές του όπως
τον καιρό που γεννήθηκα ως ν' αναδύεται,
κάθε πρωί, για πρώτη φορά, μες
απ' τις ρόδινες γάζες της γέννας του.
Σβήστε στον ήλιο την κακή φωτιά.
Μη μας σκοτώνετε!

B3. (μονάδες 25)

Το ποιητικό υποκείμενο απευθύνει αγωνιώδη έκκληση για τη σωτηρία του πλανήτη. Σε ποιους θεωρείς ότι απευθύνεται και τι ακριβώς τους ζητάει; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τους τρόπους προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος που προτείνει; Να απαντήσεις σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 25